

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

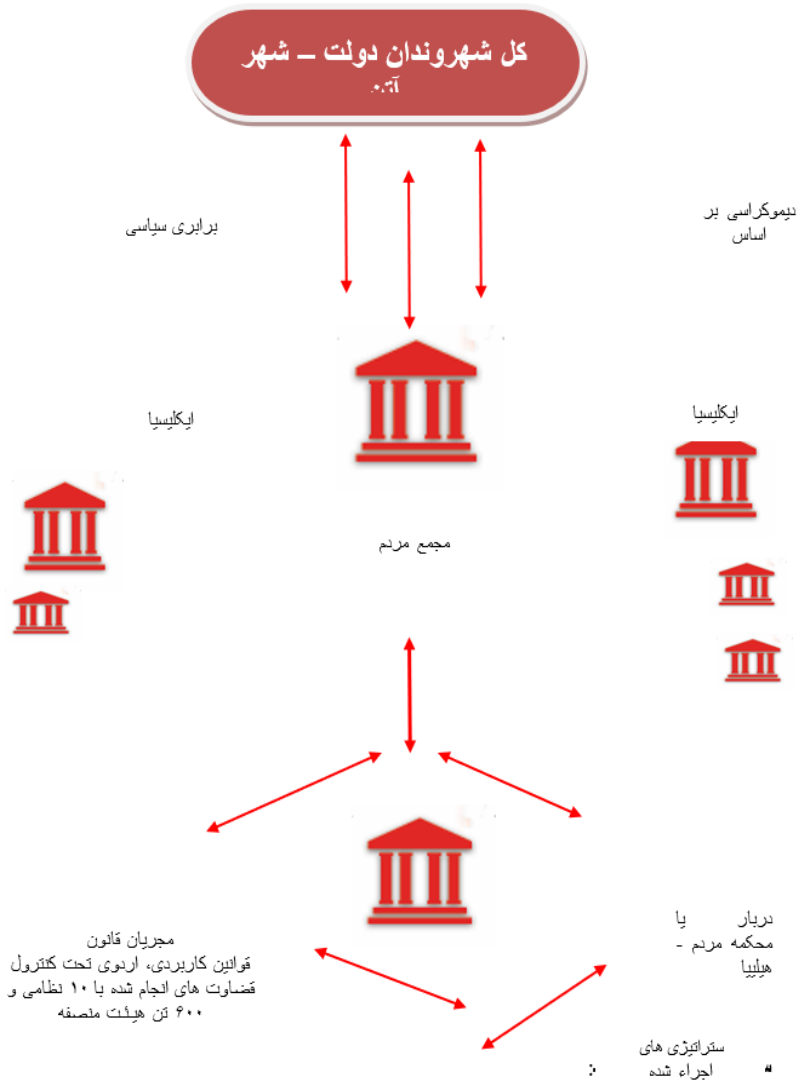

۲۰۲۴/۱۲/۱۸

پوهاند بشیر احمد زکریا
ترجمه: رحمت آریا

تصادم دیموکراسی ها و اتوکراسیها

قسمت ششم

سوم: محاکمه سقراط:

افلاطون شاگرد سقراط (۴۶۹ - ۳۹۹ ق. م)، سقراط را «عادل ترین و عادل ترین انسان، در بین تمام انسان ها» میدانست. سقراط در سال ۳۹۹ ق. م توسط مجمع ۵۰۰ نفری شهروندان «بول» محاکمه شد و به اساس دو اتهام نقض قانون، مجرم

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني دلیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په خیر و لولئ

شناخته شد. یکی بی تقوایی (اسیبیا^[۱]) در برابر خدایان یونانی، " معرفی خدایان جدید"، و دوم " فاسد ساختن جوانان" آتن از طریق طرح پرسش های سیاسی - فلسفی از شاگردانش، بر فرض ضعیف ساختن اقتدار دولتی بود! سقراط به علت دو اتهام یاد شده محکوم بمرگ شد تا با نوشیدن زهر شوکران اعدام گردد. گزارش های محاکمه و اعدام سقراط، توسط افلاطون در چهار دیالوگ نوشته شده است: *عذر خواهی، یوتیفرو، فایدو و کریتو*^[۲]. یکی دیگر از شاگردان او، گزنفون آتنی نیز *عذر خواهی سقراط* را برای هیئت قضائیی نوشت. ^[۳]، ^[۴]

شایان ذکر است که قضاتی که سقراط را محاکمه کردند عبارت بودند از: ملتوس^[۵] (متعصب مذهبی)، انیتوس^[۶] (جنرال سابق که نقش مهمی در بهم اندازی ۳۰ تن دیموکرات مستبد داشت) و لیگون^[۷] (خطیب بلند پرواز). پاسخ سقراط به این دو اتهام، متضاد و تحقیر آمیز بود. او احترام زیادی برای آتنی ها قائل نبود که معتقد بودند دیموکراسی آنها بر اساس " فضیلت " است ولی آنها معنی واقعی آنرا نمی دانستند!

جالب است که در یک کمیدی تیاتری بنام " ابرها" نوشته اریستوفان^[۸] (۴۲۳ ق.م)، سقراط به عنوان یک فیلسوف سوفسطایی، سوفسطایی ها به عنوان افرادی با شهرت بلند پروازانه، تا حدودی شبیه شکاکان مدرن، به تصویر کشیده شد. تفسیر های متعددی از محاکمه سقراط توسط فیلسوفان، هنرمندان و مؤرخان صورت گرفته است، و جالبتر اینکه علاقمندی نوشته های معاصر در باره *عضل سقراط در دیموکراسی* افزایش یافته است. در سال (۱۹۸۸م) محاکمه سقراط توسط آی. اف. ستون^[۹] نوشته شد؛ نامبرده معتقد است که این فیلسوف بخاطری میخواست اعدام شود تا مخالفت فلسفی خود را به قضاوت های دیموکراسی آتنی از طریق توده ها، از طریق عوام الناس توجیه کند! نمایشنامه اندرو ایروین^[۱۰] (۲۰۰۹) در باب محاکمه سقراط وفاداری سقراط را به مردم سالاری مستقیم خیلی عمیق به نمایش میگذارد، این نمایشنامه پذیرش گناه سقراط را بخاطر حفظ صلح و حفظ دیموکراسی آتن به تصویر می کشد. دیموکراسی آتن برای مدت هشت ماه (۴۰۴ - ۴۰۳ ق.م) تحت فشار پاشنه های الیگارش بی رحمانه سی زورگو قرار گرفته بود، این سی تن با دولت - شهر رقیب سپارت همدست شده بود تا قوانین دیموکراتیک شهر آتن را با قوانین الیگارش (قدرت در دست یک عده اقلیت - ژ) بازنگری کنند، در واقع مشابه با قوانین دولت - شهر سپارت، حال آنکه *قوانین دولت مردم آتن* بروی دیوار *ستوا باسیلیوس*^[۱۱] حک شده بود و تا هنوز در سرتاسر اکروپولیس^[۱۲] چون شعاع آفتاب می درخشید.

1 - asebeia : در یونان باستان اتهامات هتک حرمت و تمسخر به اجسام مقدس، بی احترامی به خدایان دولتی و بی احترامی به والدین و اجداد مرده همه جرم محسوب میشدند- م

2 - Apology, Euthyphro, Phaedo and Crito

3 - Suzanne, Bernard, *Plato and his dialogues*. Home - Biography, History of interpretation - New hypothesis

4 - Ziolkowski, John. *Plato's Similes: A Compendium of 500 Similes in 35 Dialogues*. plato.chs.harvard.edu

5 - Meletus

6 - Anytus

7 - Lycon

8 - Aristophanes

9 - I.F. Stone

10 - Andrew Irvine

11 - Stoa Basileios

12 - Acropolis

در شرایط پرآشفتۀ نگران کننده امروزی در میان دیموکراسی ها، راه ساده تری برای بیان آن وجود ندارد جز آنچه که ابراهام لینکلن در سخنرانی خود در گتیسبرگ به تاریخ ۱۹ نوامبر سال ۱۸۶۳م در مورد دیموکراسی مردم به عنوان "حکومت مردم، توسط مردم و برای مردم" گفته بود. حال آنکه اکنون دیموکراسی نماینده، تقریباً به الیگارشی «حکومت یک گروپ» تبدیل شده است که نماینده به اصطلاح "جمهوریت مردم" می باشند. از نظر اکثریت متخصصین، دیموکراسی امریکا ترکیبی است از دیموکراسی ریفراندم مستقیم و دیموکراسی نماینده – به عنوان دیموکراسی جمهوری خواهانه است.

چهارم: اهمیت محاکمة سقراط

فیلسوف عالیمقام، افلاطون بیش از سی و چهار دیالوگ نوشت [13]. چهار گفتگوی افلاطون ما را با تأکید بر محاکمة سقراط و مرگ او فرا می خواند تا در مورد آن رویداد مهم فکر کنیم. افلاطون به نحوی بیان می کند که هر خواننده باید آنرا برای خودش تفسیر کند که چرا سقراط حکم اعدام را پذیرفت، حال آنکه آن دو اتهام را خودش رد کرده بود؟ سقراط خودش با جمله آغازین خود به عنوان یک فیلسوف ما را متحیر می سازد: "می دانم که نمی دانم" و نادانی خود را همراه با بی گناهی خود در برابر دو اتهام اعلان می کند، اولی "بی تقوایی یا کفر" از طریق معرفی خدایان جدید که دولت شهر آتن را به چلنج کشانید و دومی "فاسد ساختن اذهان جوانان آتن" از طریق آموزش آنها برای زیر سؤال بردن اقتدار دولت آتن! اجازه دهید تفسیر و برداشت خود را برای شما توضیح دهم، چرا سقراط این خردمند ترین و دانا ترین مرد زمان خود سؤال گناه خود را رد کرد ولی مجازات اعدام را رد نه کرد؟ همچنان چرا سقراط، تبعیدی را که طی یکماه پس از صدور حکم به او پیشنهاد شده بود نه پذیرفت بلکه منتظر مرگ خود ماند؟ ما فکر نمی کنیم که این فیلسوف بزرگ هفتاد ساله گویا بخاطر ناامیدی و افسردگی از دیموکراسی آتن راه آسان نوشیدن زهر شوکران را انتخاب کرده باشد! نه! سقراط مطمئناً که ترسو و جبون نبود. سقراط بالاتر از همه یک معلم بود. افلاطون او را دایه افکار جدید خواند و مفاهیم آن فضایی را روشن کرد که او خود را به عنوان عبرت جاویدان، برای یک هدف بالاتر با میل و رغبت قربانی کرد! سقراط می خواست به ما بیاموزاند که در کنار همه نیاز های مادی بشر، بُعد دیگری نیز وجود دارد، بُعد معنوی عزت، شرافت، صداقت، وفاداری، اطاعت از قوانین اخلاق و مهمتر از همه، تسلیم شدن کامل سقراط به حقیقت منحصر به فرد. هر آتنی می دانست که برخی از شاگردان او رواقیون، برخی دیگر سوفسطائیون و بدبینان بودند که آتنی ها آنها را خوش نداشتند. بدتر از همه تعداد کمی از آنها به الیگارشی مستبد سی زورگو تعلق داشتند و توسط همین افراد "مجلس مردم" برانداخته شدند که او را تحت محاکمه قرار داده بودند. این مجمع شهروندان به تازگی از دوران حکومت استبدادی سی مستبد بیرون شده بود که در سالهای ۴۰۳ – ۴۰۲ ق.م به مدت هشت ماه ادامه داشت. معهدا شهریان آتن به خوبی می دانستند که سقراط یک هم شهری وفادار بود که در گذشته در چندین جنگ پیلوپونی [14] برای آتن شجاعانه جنگیده بود. هرچند وی از طبقه اشراف نبود ولی تقریباً همه در آتن به او به عنوان یک فیلسوف بزرگ و یک معلم احترام می گذاشتند. برخی از اعضای «بول ۵۰۱ نفری» از اعضای هیئت منصفه، پدران شاگردان وی بودند که ممکن است از او کینه در

13 - Fine, Gale, ed. *Oxford Handbook of Plato, Chapter 3 "The Platonic Corpus"* p63-87 (OUP) 2008.

14 - Peloponnesian

دل داشتند! طبق " معذرت خواهی" نوشته افلاطون، سقراط بدون تردید به تعهد الهی ایمان داشت که به مأموریت تداوم فلسفه و آموزش به هر قیمتی بود ادامه داد. لازم به ذکر است که سقراط با اکثریت ۲۸۰ رأی در مقابل ۲۲۱ محکوم شد. افلاطون بعداً اظهار تأسف میکرد که چرا او تنها به ۳۰ رأی بیشتر که از نظر قانونی برای کسب یک بر پنج اعضای مجمع لازم بود، نجات نیامورد؟

سقراط و افلاطون هر دو تصور و برداشتی از الهی مثل همیشه خیرخواهانه، صادق، مقتدر و عالمانه داشتند. سقراط به اولوهیتی ایمان داشت که همیشه بر اساس عقلانیت عمل میکرد. اعضای هیئت منصفه نه تنها سقراط را به دلیلی به چلنج کشیدن خدایان سنتی شهر محکوم کرد بلکه بیعت ظاهری وی را با موجود کاملاً بدیع رب النوع (دایمون^[15]) که برای هر کسی دیگری در یونان ناآشنا بود، محکوم کردند. اصرار سقراط مبنی بر دسترسی مستقیم او به رب النوع باعث شد که او در برابر مجمعی که او را محکوم به اعدام کرده بود مجرم تر از قبل شناخته شود. من معتقدم که این متفکر بزرگ هر جنبه ای از وضعیت انسانی خود را با هر یک از پیامدهای آن سنجیده بود. وی بخوبی میدانست که دیموکراسی مستقیم (دیموکراسی ريفراندم) برای مردم آتن به خوبی کار کرده است، اما اکنون تحت تهدید «سپارتای» خودکامه قرار گرفته است که اخیراً دولت – شهر آتن را شکست داده بود. از آنجا که دیموکراسی آتن پس از سرنگونی سی مستبد و خودکامه خیلی متزلزل باقی ماند، می توانست هشت ماه قبل به راحتی بیک حکومت خود کامه و مستبد باز گردد. سقراط قدرت نمادگرایی قهرمانانه و اخلاق و آسیب شناسی آتنی ها را به خوبی می دانست. دیموکراسی آتن به شدت به زمان کافی نیاز داشت تا استحکام یابد. برای تحکیم پایه های دیموکراسی مستقیم آتن به "یک بره قربانی" نیاز بود. بنابر این سقراط شجاعانه و با افتخار جام زهر شوکران را برای به سلامت ماندن حقیقت دیموکراسی و تداوم آن بر روی زمین، بلند کرد. وی حیات خود را برای ماندگاری اصول دیموکراتیک قربانی کرد چونکه خود را ناجی دیموکراسی آتن می دید. دقایقی بعد او آخرین نفس خود را برای بالاترین هدف غیر قابل انکار بشریت، زندگی، آزادی و شادی بشریت بیرون داد! جاویدانگی سقراط و افلاطون هیچ اندازه ای در پهنه زمان ندارد، آنها تا زمانی که ذهنهای متفکر و قلبهای با احساس وجود داشته باشند زنده خواهند ماند! به قول جدی ترین شاگرد سقراط، آنتیستنس¹⁶، سقراط به این باور بود که فضیلت برای خوشحال کردن ما کافیست، خردمندان خود کفا هستند، تنها فضیلت ها اند که نجابت دارند، چیز های خوب از نظر اخلاقی خوب هستند و چیز های «بد پایه» و «بد اساس» پائین تر از کرامت انسانی اند. اپیکتوس^[17]، رواقی رومی که سقراط را تحسین

15 - daimon

16 - Antisthenes

17 - Epictetus

میکرد باری گفته بود : " هر چند سقراط نیستید ولی به عنوان یکی از آرزوهای تان که سقراط شوید زندگی کنید." [18]، [19]،

[20]، [21]، [22]، [23]، [24]

امید روح کسی را که در تقدس و عدالت زیست می کند گرامی میدارد

و پرستار عصر خود است

و همراه سفر او

امید قویتر از آن امیدی است که بتواند روح نا آرام انسان را تحت تأثیر قرار دهد

شاعر یونانی : پیندر : ۶۰۰ ق.م

نقاشی از ژاک لویی دیوید در سال ۱۷۸۷م؛ متوسط : روغن بر پارچه نقاشی در موزیم میتروپولی / بینگ/ سقراط جام زهر شوکران را بر میدارد. از راست به چپ : اچکراتیس، کریتو دستش روی زانوی سقراط، زندانبان جام زهر به سقراط میدهد، افلاطون در حالت نشسته در انتهای تخت، ماتم برپا کرده، اپلودوروس، فیدو و امثالهم در سر تخت

بقیه دارد

پنجم: جمهوریت روم – دیموکراسی نماینده - غیر مستقیم

[آرشیف: مقالات یوهاند بشیر احمد زکریا](#)

18 - (Enchiridion 50)

19 - Socrates (469-399 B.C.E.), Internet Encyclopedia of Philosophy: rep.utm.edu (University of Tennessee at Martin).

20 - Schofield, M. *Plato (427-3470 BC)*. *Routledge Encyclopedia of Philosophy*. ISBN 9780415250696. Retrieved 2008. 2016.

21 - Guthrie, W.K.C. *A history of Greek Philosophy: Vol 4, Plato: The Man and His Dialogues*; Cambridge University Press. 1986.

22 - Jovett, Benjamin. *The Trial and Death of Socrates*, Bibliotech Press. 2008.

23 - Grube, GMA, Reeve CDC, Revised. *Plato Republic*. Hackett Publishing Company, Inc. 1992.

24 - Jovett, Benjamin. *Plato: Complete Works by Plato*. Translation. Las Vegas. Made in USA. 2021.

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو مخکي په څیر و لولئ